

Művészet

GABRIELE THULLER: *Hogyan ismerjük fel? Művészet és giccs*

Megtörténhet, hogy olyan tárgyakal, képekkel, esetleg épületekkel találjuk szembe magunkat, melyek láttán furcsa, mosolyra fakasztó, rosszabb esetben pedig inkább émelyítő bizonytalanság vesz rajtunk erőt, avagy zavarja fel „iskolázott ízlésünk” kristálytisza állóvizét. Gabriele Thuller *Hogyan ismerjük fel? Művészet és giccs* című könyve éppen ezen diffúzus érzést kiváltó műveket járja körül. A sekélyességbe való alámerülésünk nem lesz nehézkes, hiszen a szerző könnyen fogyasztható, mégis korrekt meséje (némi, a tárgyat illető leereszkedő) jóindulattal és kellemes humorral kísérgeti az érdeklődőt a negydes giccsgalériában.

A képzőművészet hagyományos területeire, a festészetre, szobrászatra és építészetre összpontosító munkában minden esetben megtaláljuk azon a tulajdonságok rögzítését, amelyek felhívják a figyelmünket arra, mi tekinthető giccsnek. Ez persze túl egyszerű lenne, hiszen ahogy a művészet adott médiumai között is találunk átfedéseket és határsértő gesztusokat, ugyanígy problémás a

giccs fogalmának meghatározása is, ha annak jellemzőit a művészet klasszikus fogalmi hálójában szeretnénk tematizálni. (Elég pusztán arra a tényre utalnunk, hogy bár a giccs egyik stabil jelzője az ipari szintű előállítás és reprodukálhatóság, s Walter Benjamin is a műalkotásoknak a technikai sokszorosítás általi auravesztését vizionálta, manapság számos olyan munka lát napvilágot, amely a technika ezen jellemzőjére reflektál magában a műben.)

Ha ezek után mégis megkíséreljük a giccs kompromisszumkész és némileg toleráns azonosítását, Gabriele Thuller hasznos irányokat mutathat. A giccs primér jellemzőinek tekinthetjük mindazokat a tulajdonságokat, melyek a nagy művek „visszafozott, belső ragyogásával” szemben a harsányság, a tolakodó jelleg előtérbe kerülésével hatnak, valamint a nagy Mű megismételhetetlen mivoltával szemben a már említett sorozatgyártás praktikus lehetőségét részesítik előnyben — elvégre miért ne lehetne a műkedvelőnek mondjuk a tévé fölé akasztott Leonardo-képe, netán a komódon díszelgő fröccsöntött *Dávid*-szobra, avagy a családi asztalt körbeülve miért is ne gyönyörködhetnénk az

Utolsó vacsora abroszra hímzett verziójában?

Provokatív, ám jogos kérdések ezek, hiszen a személyes ízlés, a neveltetés és a vágyak olyan komplex valóságot teteleznék, amit lehetetlen egy-egy tudomány klasszifikációs eljárásaival fogalmiasítani. „Az érzések tiltakoznak az osztályozás és a lekicsinylő megbélyegzés ellen” — írja a szerző, s így érthetően hangsúlyos Duchamp, Andy Warhol vagy épp a giccs-guru Jeff Koons munkáinak bemutatása, hiszen olyan művészek és teoretikusok ők, akik alkotásaikkal a művészetelmélet töréspontjait keresték, sok esetben pedig munkájuk eredményességének próbaköve az volt, hogy sikerül-e a műalkotásokról alkotott fogalmaink felülvizsgálata, és ezáltal a művészetre irányuló beszédmód flexibilisebbé tétele. Végül is a Milói Vénusz is azt példázta, hogy egy tengerész által vásárolt „helyi ajándéktárgy”, „kedves szuvenír” hogyan válik intézményesült remekművé...

Ahogy a festészetnek és az azt legitimáló múzeumnak mint intézménynek a kerítéseit (korlátait?) elhagyjuk, kilépünk az életbe; annak személyes hangoltságunk bonyolult viszonyai által redőzött dimenzióiba. Éppen ezért nagy erénye a könyvnek a szerkezet: a szerző a festészettől az építészetig haladva a giccsjegyeket őrző alkotások bemutatásával Gaudí és Hundertwasser

csodás épületein demonstrálja, hogyan válik a giccs alkotássá, a hasznos élet örömteli részévé. Vagy ekkor már nem is giccsről beszélünk?

Zárszóként elmondható, hogy a művészetben való eligazodásnak, illetve a művészet lehetséges fogalmi határaitra irányuló kérdés feltételének esélyes segítője lehet ez a kedves, gazdagon illusztrált giccs(es) könyv; afféle kézhezálló eszközökkel felszerelt módszertani kertitörpeként a későbbi hermeneutikai mélyfúrásokhoz.

BORÓK SZABOLCS

(Fordította Fürst Anna, Helikon Kiadó, Budapest, 2008, 128 oldal, 2490 Ft)

Nem vénének való vidék

Tényleg csak rajtunk múlik? Mindenre kiterjedő szabadságunk van, vagy a sors megköti kezünket? A Coen fivérek egyedi drámáikban (*Fargo*, *Az ember, aki ott sem volt*) eddig is ezeket az alapkérdéseket feszegették, és legújabb, négy Oscar-díjat is besöpörő produkciójukban, a *Nem vénének való vidék*ben is ugyanezt teszik. A korábbiaktól eltérően művük összetettségét és könyvszerűségét nem csupán sajátos fantáziájuknak, hanem Cormac McCarthynek, az azonos című regény írójának köszönhetik. A ná-